NYIRŐ JÓZSEF

Júlia szép leány

Lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

A PRÓFÉTA

Színmű három felvonásban

SZEMÉLYEK

A Próféta
Heródes Antipas
Heródiás
Salomé
Moises Ben Mochem, *a „Halál Keze" az udvarban*
Sirach, *a király barátja*
Sadoch
Humas *és* Obed, *heródiánusok*
Achás, *a kém és besúgó*
Kereskedő
Szertartásmester
Filipus, *a tetrarcha*
Kapitány
Őr
Rabszolganő
Főpap
Omen, *a hóhér*

Udvari urak és hölgyek, heródiánusok, vendégek, táncosnők, katonák, liktorok, rabszolgák, apródok.

Történik a palesztinai Macherus-erődben,
Heródes palotájában,
Jézus nyilvános fellépésének kezdetén.

Első felvonás

(Heródes Antipas palotájának kilátóterasza a Macherus-erődben, melyre a kertből vezetnek fel a márványlépcsők. Előtte utak vezetnek minden irányban. Nyugatra a Holt-tengerig látni, északra a Nebo hegye emelkedik, délre a moabiták földje húzódik. A háttérben a palota emelkedik szilárd, kemény falakkal, melyek az idővel és ellenséggel egyaránt dacolni tudnak. Földerődítmény széles vonala gyűrűzi körül.

Kapuját és különböző pontjait katonák őrzik.

A király kedvenc tartózkodási helye ez a kilátó, különösen a reggeli és esteli órákban, ahol barátaival és meghitt környezetével mulat, vagy sétái közben megpihen. Ennek megfelelő kényelemmel is rendezték be fényűzően, faragott székekkel, szőnyegekkel, virágokkal. Itt szokott a „nép" előtt is néha megjelenni felvonulások alkalmával.

E ragyogó keleti reggelen szintén környezetével időzik. Vele van Heródiás, kedves barátja, Sirach, a heródiánus, Moises, a titokzatos hatalom az udvarban, kit rettegve a „Halál Kezé"-nek neveznek mindenütt. Éppen Achásnak, a besúgó kémnek jelentését hallgatják.

A palota népe tiszteletteljes távolságban tartja magát, ha a király a kilátón időzik. Csak az őrök figyelnek fokozottan minden irányban.)

ELSŐ JELENET

(Heródes Antipas, Heródiás, Sirach, Moises, Achás)

ACHÁS *(a mindenre képes besúgó alázatával beszél a királyhoz)* Véleményem szerint uram, királyom...

HERÓDES *(türelmetlenül inti le)* Egy ilyen nyomorultnak nincs véleménye. A prófétáról beszélj!

ACHÁS *(ijedten lapul meg)* Zachariásnak, a papnak fia, kinek születését angyal jelentette. A pap nem hitte, hogy késő öregségükben fiuk szülessék, ezért némasággal büntette az Úr.

HERÓDES Nem a születésére vagyok kíváncsi! Ki az, mi ez az ember?

ACHÁS A Messiás előhírnöke. Hatalmas, megnyúlt ember. A sok böjtöléstől és a test vágyainak megölésétől sovány, de erős, tele száraz izmokkal. Nemes és kendőzetlen. Fejéről vörösesbarna haj hull vállaira, kis szakáll fodrosodik állán. Melle, karjai szabadok, meztelenek. Durva állatbőr köpenyt visel, derekát szíj övezi.

HERÓDIÁS *(E pár szó már felkeltette a nő érdeklődését, kinek egész élete a szerelem és a kéj. Arca, szemei csillognak.)* Nem mindennapi ember lehet. Szeretném látni.

ACHÁS *(szolgálatkészen fordul a királyné felé)* Módodban lesz, úrnőm. A próféta itt fog elvonulni kapud előtt, hogy a pásztorfalvak népét felrázza.

HERÓDIÁS *(felcsillanó örömmel fogadja a hírt)* Itt fog elvonulni?

ACHÁS Nemsokára. Magam kémleltem ki, úrnőm.

HERÓDIÁS Beszélj róla! Milyen ember?

ACHÁS Komoly, szigorú, egyszerű és lelkes. Ifjúságát a pusztában töltötte, ahol sáskát és vadmézet evett. Így készült hivatására, imádkozva és önmagát sanyargatva. Mikor kijött a pusztából, és hazament, látta, hogy üres a ház, szülei meghaltak. Erre kifordult a küszöbön, és elindult hirdetni a Messiást. Bűnbánatot prédikál, és sehol sincs nyugta. Olyan, mint a vihar. Hajtja a lelke hegyektől völgyekig, forrástól tengerig. Itt-ott ás, követ olvaszt, utakat épít, fákat parancsol tovább az útból, forrást fakaszt, behajlik a kunyhók ablakán, és az emberek nem bírnak neki ellenállni. Rajban mennek utána. Tisztelik és hisznek neki. Szemei lángolnak, merész és magányos. Vándorlása gyors és hatalmas, késedelem nélküli. Hangja, mintha vihar szólna. Betölti a pásztorvölgyeket, megrázza az embert, és mégis jólesik hallani.

HERÓDIÁS *(Képzeletét felcsigázzák a kém szavai. Egész alakján látni, hogy mire gondol.)* Egy ilyen ember!... Milyen lehet? Látnom kell. *(Heródeshez.)* Bevárjuk itt, Antipas, vagy elébe menjünk?

HERÓDES *(vállat von)* Ha érdekel, és e fickó nem hazudik, bevárhatjuk.

MOISES *(nyugodtan, szenvtelenül veti közbe)* Én nem ajánlom.

HERÓDES Miért?

MOISES *(titokzatosan a földet nézi)* Nem jó, ha a király túl közel van a néphez. Ma a nép... *(Kurtán, megvetően veti oda a parancsot a kémnek.)* Beszélj! Mit csinál a nép?

ACHÁS *(megreszket már a rátekintő szemektől is)* Várja, uram, a Messiást.

HERÓDES Mit vár tőle?

ACHÁS *(vonakodik, remeg)* Nem tudom, merjem-e mondani.

HERÓDES *(egyszerűen)* Neked jobb, ha beszélsz.

ACHÁS *(mégis halkabbra fogja a szót)* A nép a szabadságot várja. A római uralom végét. Jön a Messiás, és megsemmisíti, kiűzi őket országunkból. Megtisztítja Jeruzsálemet, igája alá veti a népeket, megszűnik a sok megaláztatás, és mi fogunk uralkodni a világon. Egyszerre minden szükség véget ér. Nem lesz több gond a kenyérért, ruháért, állandó félelem a szárazságtól. Nem kell többé munkában izzadnunk, az asszonyoknak korán felkelniök, hogy a kövön megőröljék a lisztet. A búza a hegyek csúcsáig fog nőni, újra fog hullani a manna az égből, élő víz fog kifolyni Jeruzsálemből, mely meggyógyít minden beteget. A Messiás ki fogja osztani a földeket, és könyökig vájkálunk a drágakövekben.

HERÓDES Hagyd e szamárságokat! Nem az álmokra vagyok kíváncsi.

SIRACH Csak hadd mondja, uram!

HERÓDES *(meglepetten néz barátjára)* Ugyan, Sirach!... Ezek ostobaságok!

SIRACH Míg ostoba a nép, nem kell tartanod tőle.

HERÓDES Bah! Álmok, vágyak, melyek soha nem teljesülnek.

SIRACH De ezek az „álmok" trónokat képesek ledönteni.

HERÓDES *(elképedten)* Te... te hiszel e zagyvaságokban? Pénzért hazudik e nyomorult.

ACHÁS *(rémülten bizonykodik)* Az igazat mondom, uram! Ezt beszélik mindenütt a falvakban, az egyszerű házakban, városokban, karavánutakon, pusztákon, ingó csónakokon, úton-útfélen.

SIRACH *(a világot járt, képzett, okos diplomata könnyedségével)* Hallod?... Barátod vagyok, uram, és meg kell mondanom, a nép már észrevette, hogy – amint Caesar nevezte – a „felszabadítók" megszállták az ország minden fontos pontját. Római katonákkal, a megszálló hatalommal találkozik az ember a városok utcáin és az ország útjain. Bizonyos az is, hogy a császárnak adót kell fizetni, és a templom a tizedet súlyosan felemelte. A helytartó a főpapi díszruhát őrizetbe vette, és csak

a négy legnagyobb ünnepen szolgáltatja ki használatra. A Nagy Tanácsnak csak látszathatalma van, és Rómának megvan a módja, hogy mindenbe beleavatkozzék. Mindez bizalmatlanságot és gyűlöletet szült a népnél, de hallgat, mert fegyver lebeg a feje fölött, mely kérlelhetetlenül lesújt mindenkire... Mi lesz, ha a nép egyszer mégis cselekszik?... Nem kis dolgok ezek, uram! Így értsd, mit ez ember beszél.

ACHÁS *(hálásan mondja Sirachnak)* Nagy vagy, ó, uram!

SIRACH Hogy mondtad, ember? Hogy mindenütt várják, beszélik a Szabadítót? *(Heródeshez.)* Én mondom neked, Antipas, hogy el is jön, itt lesz, ha beérett az idő, túl nehéz az élet, és túl szép az – álom.

HERÓDES Nem ismerek rád, Sirach! Te... te beszélsz így, bizalmasom, barátom?

SIRACH *(látszik rajta, hogy hisz is abban, amit mond)* Nos, a Messiásnak nem kell feltétlenül az égből jönnie. Elég, ha ügyes ember. Fegyver se kell hozzá, vagy pénz. Csak olyan szegény és elnyomott legyen, mint a többiek. Higgyen, és tudjon meghalni azért, amiben hisz... Ne becsüld le a veszélyt, uram! Lásd, most csendes a természet, fény és szépség minden; de a következő pillanatban vihar jöhet és pusztulás. Láthatatlan veszedelmek rejtőzhetnek a virág kelyhében és a füvek hónaljában. Gondolj atyád és bátyád példájára! Baj van azzal a világgal, melynek prófétái vannak.

HERÓDES Gyáva vagy babonás vagy?

SIRACH Egyik sem, uram, csak tudom, hogy a vértanúk mindig győznek.

HERÓDES *(éppen csak felveti a lehetőséget)* És ha kivégeztetem a „Messiás”-t?

SIRACH Csak a testét életheted meg. A Messiás sohasem csak ember. Az ember csak képviseli. Önmaga a szabadság, a teljesülés... Mindig hirdetni fogják, míg ember lesz a földön. Tulajdonképpen a legszörnyűbb valami...

HERÓDES Miért?

SIRACH Mert mindig a jók és ártatlanok halnak meg érte. Az igazak és fegyvertelenek.

HERÓDES Akkor hogyan győzhet?

SIRACH Éppen az ő áldozatuk árán.

HERÓDES *(elgondolkodik)* Különös tan. Hol hirdetik? Rómában vagy Achajában?

SIRACH Sem ott, sem itt. Jártam a Tigrisnél és az Eufrátesznél, a Nílusnál, a Szahara oázisaiban. Itália és Hispánia kikötőiben, a Temzénél, a Rajnánál és a Dunánál, de sehol sem hallottam. Nem tanítja sem Jupiter, sem Zeusz, az egyiptomi Ammon, az ázsiai népek Baalja. Magától támadt bennem. Lehet, hogy ez is Messiás-várás.

HERÓDIÁS *(lelkesen, szerelmesen nézi a fiatalembert)* Milyen új, milyen különös vagy, Sirach! Te is meg tudnál halni azért, amit mondasz?

SIRACH *(mosolyog)* Azt nem, diva! Annyira mégse...

HERÓDIÁS *(csalódottan)* Kár. És a prófétád?

SIRACH Ő bizonyára.

HERÓDIÁS Ismered? Beszéltél vele?

SIRACH Láttam keresztelni. Arra vitt az utam.

(Moises baljósan elmosolyodik, de nem szól.)

HERÓDES Keresztelni? Mi az?

SIRACH *(rámutat a kémre)* Ez az ember jobban tudja.

ACHÁS *(szolgálatkésszé görnyed)* Úgy van, uram! Ezrével járulnak hozzá az emberek mindenfelől. Keresztelőhelyet csinált a Jordánnál. Ott, ahol Izráel fiai a frigyszekrénnyel átvonultak, és ahol Éliás próféta köpenyével a vizet kettéosztotta. Szigetet támasztott a folyóban, fákat és bokrokat ültetett a szigetre. A tömeg ujjong és imádkozik. Leírhatatlan a ragyogás, az öröm és a tisztaság.

HERÓDES Zagyva mesék, elferdült legendák, tömegostobaság.

SIRACH Annál veszedelmesebb. Mi, keletiek különösen fogékonyak vagyunk a jelképek, titkos, megfoghatatlan dolgok iránt. Az imádság, a dal, a mesék, a legendák az elnyomott népek menedéke. Menekülés a természetfölöttihez. Láthatatlan hatalom. Titkos és félelmetes. Új világ a néma száj mögött. Én nem becsülném le.

HERÓDES *(elgondolkodik)* Ebben van valami. Szokatlan és érdekes, amit mondasz. De mi célod vele?

SIRACH Csak figyelmeztetni akarlak, uram. Ahol a próféta megjelenik, fekete a hely az emberektől, kik szomjasan lesik minden szavát, és hívei tűzbe mennek érte. Ne feledd, hogy atyád halála óta új generáció nőtt fel állandó zavargások és nyugtalanságok közt, bizonytalan-

ságban önmaga felől is, tele gyanúval, izgalommal, és az utolsó koldus is fenyegetve érzi magát. A nép belső feszültsége a Szabadító után elérte tetőpontját. Ahol egy bátor ember fellép, és valami elfogadhatót hirdet, bizton számíthat követőkre. Minél merészebb, annál biztosabban. És a próféta szerint már köztünk jár a Megváltó.

HERÓDES *(Moiseshez fordulva)* Tudsz te minderről?

MOISES *(nyugodt, a szeme se rebben)* Engedelmeddel, uram, én azt is tudom, amit e kitűnő heródiánus tervez, akit bizalmaddal tisztelsz meg. Kívánom saját érdekében, hogy erről sohase feledkezzék meg.

(A váratlan, burkolt fenyegetésre pillanatnyi néma csend.)

HERÓDIÁS *(a kedvesét ért inzultusra mint a kígyó pattan fel)* Mi ez? Hogy merészel ez az ember?...

HERÓDES *(sötétre tűrt homlokkal nézi a „Halál Kezé"-t)* Számot kell adnod róla!

MOISES *(meg se rezzen)* Mindent a maga idejében, uram.

SIRACH *(a fojtott dühtől, megvetéstől vörösre nyúlt arccal vonja kérdőre)* Te fenyegetsz engem? Én is tudom, ki vagy, „Halál Keze"!

MOISES *(gúnyosan)* Megtisztelsz vele, ha megmondod.

SIRACH Te vagy a legfélelmetesebb és legjobban gyűlölt személy a palotában.

MOISES *(megvetően)* Hízelgő!

SIRACH Te vagy mindennek a láthatatlan háttere, mozgatója, e veszedelem rendszere, az érzés nélküli gép, sorsok eldöntője, a terror főnöke, ki minden szót és szenvedélyt beleszőtt terveibe. A király rossz szelleme, aki mindenütt előfordul, ahol trónok vannak. Sima, alázatos, látszólag mindenki szolgája, a kiszámíthatatlan, aki csak önmagához tartozik. Hatalom, amely minden más hatalmat gyűlöl, és el akar veszteni. A sötétség, mely semmivé válik, ha megvilágítják...

HERÓDES *(Tetszik neki ez a halállal játszó merész bajvívás. Felkacagva fordítja a föld felé hüvelykujját, mint a római cirkuszban szokás.)* Habet! *(Moiseshez.)* És a te válaszod?

MOISES *(félelmetes az önuralma, fegyelmezettsége)* Ha nincs ellenedre, uram, ki szeretném egészíteni a jellemrajzot még a köztünk megbeszélt titkos jelekkel. *(Sirachhoz fordul.)* Mint már észrevetted, az szokásom, hogy magam elé tartom öreg, sárga kezem fejét, ha beszélek, és a má-

sikkal néha végigsimítom, letörlöm róla a kimondott szót. Így! *(Mutatja.)* Máskor szakállam szőrét engedem rá, mintha jólesnék az érintése. Ilyenkor kínzással sem lehet belőlem titkot kivenni. De – látod – a király bólintott a jelre, tehát beszélhetek.

(Heródes valóban komolyan bólint.)

HERÓDIÁS *(szintén észrevette, hogy ez több a tréfánál, itt valami titokzatos veszedelem fenyegeti)* Mi az? Mit akartok?

MOISES Semmit, semmit, úrnőm, csak megkérdezni a tiszteletre méltó heródiánust, e „hű barát"-ot és kiváló tanácsadót, hogy miért akarja mindenáron a király vesztét.

SIRACH *(megdöbben)* Én? A király vesztét?

HERÓDIÁS Megőrültél?

MOISES *(futólag Heródiásra néz)* És a tiedet is, úrnőm. Mert mit fog szólni a császár, ha urad az ő oltalma helyett a Sirach ben Akiba sáskaevő, félvad prófétájának piszkos köpenye alá búvik.

SIRACH *(felháborodik és elfehéredik erre a beállításra)* Én csak a népet szeretném a király mögé állítani. Azt hiszem, ennél biztosabb támasza nem lehet.

MOISES Ahhoz előbb a népnek kellene királyát „megváltania" jelenlegi helyzetéből. Ma pedig egyetlen római katonának több a politikai súlya, mint az összes prófétáknak. Mi lesz, ha „tanácsod" Róma fülébe jut?

HERÓDES *(Pillanatok alatt változtatja meg viselkedését a heródiánussal szemben. Démoni fény fut át arcán.)* Erre az esetre mit tanácsolsz?

SIRACH *(érzi, hogy csak merészség mentheti meg)* Én? Tanácsolni Neked?... *(Könnyedén a kémre mutat.)* E férget nyakaztasd le vagy mérgeztesd meg, mert – túl sokat hallott.

ACHÁS *(rémülten rogy a földre)* Kegyelem!

HERÓDES *(gúnyosan néz a heródiánus szemébe)* Hát csak ennyire követed a „prófétá"-t, hogy ártatlan embert öletnél meg? Ennyire hiszel benne?

SIRACH *(Fölényesen vállat von. Tudja, hogy nem szabad meghátrálnia a zsarnok előtt.)* Sajnos, én csak önmagamban hiszek, és ezért holnap elutazom. Mondják, hogy szép programja van az idei ünnepi játékoknak Rómában. Egyetlen napon ezer rabszolgát és ötezer állatot végeznek ki.

HERÓDES *(szemei összeszűkülnek)* Elutazol?

SIRACH *(vakmerően visszanéz)* Ha te lennél a helyemben, te se cselekednél másként.

HERÓDES Kár.

(Sirach tekintetében múló öröm fénylik fel. Még van remény, hogy a zsarnok futni engedi.)

HERÓDES Kár... Néhány nap múlva tartom születési ünnepemet. Maga a királyné rendezi. A meghívó szállásodon vár. *(Szigorú, metsző éllel szól.)* Feltűnnék, ha éppen leghívebb barátom, tanácsadóm és az udvar kedvence ilyen feltűnően távol maradna...

SIRACH *(magában)* Elvesztem. *(Hirtelen azonban összeszedi magát, és erőlteti a fesztelent.)* Bocsáss meg! Erről teljesen megfeledkeztem. Természetesen akkor szó se lehet utazásról. Köszönöm a kitüntetést! *(Hajlik meg előbb a királyné, aztán a király felé.)* Szó sem lehet utazásról...

(Heródiás megkönnyebbülve néz rá.)

HERÓDES Nem akarlak visszatartani, de ma nagyon bizonytalan az utazás. Fájna, ha szerencsétlenség érne útközben... Egyébként némi játékban itt is lehet részed, ha nem is olyan mértékben, mint Rómában, ahol egyetlen nap ezer rabszolgát... Hogyan? Már itt is hagysz? Akkor vale! Óvd egészségedet, és ne légy könnyelmű!

(Sirach falfehér lesz. Tudja, hogy elveszett. Szó nélkül meghajtja magát, és távozik.

Moises valamit súg Achásnak, a kémnek, ki a heródiánus után ódalog. Egyébként néma és titok az egész ember.)

HERÓDIÁS *(izgatottan ugrik fel)* Mi ez, Antipas? Mi történik? Ez nem lehet komoly! Sirach...

(Heródes, a máskor ingatag, befolyásolható uralkodó most kemény, hajthatatlan. Sirachnak mennie kell. Halaszthatatlan dolgai vannak. Észreveszi, hogy embermorajlás közeledik. Mi ez? Aha! [Jut eszébe.] A „próféta" közeledik.

Mindannyian a zaj felé figyelnek kíváncsian, várakozva. Csak a „Halál Keze" nem moccan. Rajta nem látszik meg semmi.

E pillanatban az egész leget betöltő, messzi hangzó férfiszó harsan el a csoport fölött, a próféta hangja:)

„Bűnbánat! Készítsétek az Úr útját! Ébredj, ember!"...

(Az utolsó szavakat már a színpadon mondja.

Úgy van öltözve, ahogyan a kém elbeszélte. Hívei körülözönlik.

Heródes a mellvért szélén felmagaslik. Komoly, kemény, királyi alak. Mellette Heródiás néma bámulatba esik a próféta láttára.

Néma csend és feszült figyelem. Mindenki érzi, hogy valami rendkívüli történik.

A király és a próféta egy pillanatig farkasszemet néznek egymással.)

HERÓDIÁS *(Felgyúló fantáziával átfürkészi a szokatlan, érintetlen, különös, tisztaságot sugárzó férfialakot. A mellette nyugodtan, érzéketlenül álló Moisesnek mondja.)* Milyen idegen és milyen hatalmas! Mintha nem húsból, vérből való volna! Nézd, a király is!

(Moises nem válaszol. Egyedül őt nem lepi meg a próféta megjelenése.)

A PRÓFÉTA *(Izmos karja hirtelen előrelendül a királyra. Olyan, mintha csak egy szóra torpant volna meg futásában.)* Alázd meg magad, és tarts bűnbánatot!

HERÓDES Vajh tudod-e, ki előtt állsz? Én a király vagyok. Nagy Heródes fia, ha így jobban érted.

A PRÓFÉTA *(rettenthetetlen)* A kard, a kötél és a méreg fia!

HERÓDIÁS *(A sértésre a gőg és harag sárgára marja az arcát. A tigris mozdulatával lép ura mellé.)* Nem hallod-e, mit mond ez a féreg?

HERÓDES *(a hihetetlen vakmerőség láttára csak pillanatok múlva jut szóhoz)* Ember! Nem rettegsz-e, vakmerő?

A PRÓFÉTA *(Alakja még jobban megnyúlik. Egész lénye lenyűgöző, elérhetetlennek látszó. Hangja átható és tiszta.)* A bűnösök rettegjenek, mert az Úr igazságot tészen fölöttük! Magad sujtoló kezétől, király, ki *(rámutat Heródiásra)* ezt az asszonyt, testvéred feleségét bírod, és az Úr haragját, az emberek megvetését hívod ki magad ellen a fertőző násszal!

HERÓDIÁS *(száján sikoltás tör ki, teste megvonaglik, de az indulatok és gyűlölet annyira megbénítják, hogy alig bírja merev száján kieröltetni)* Uram, te tűröd, hogy feleségedet!... Ez felségsértés!

A PRÓFÉTA *(csak Heródeshez beszél)* Isten parancsa, hogy így szóljak veled. Uralkodóvá tétettél, de nem az emberek romlására, hanem javára. Jaj annak, ki vért ont! Jaj annak, kit átkoznak! Atyáddal dicsekszel? Rettegj és fuss példájától! Testvéreidet, tíz feleség szülötteit jórészt kiirtotta a világból. Magad is csak azért élsz, mert ő halott. *(A népre*

mutat.) Sokan vannak ez emberek között, kik látták áldozatait a máglyákon égni, és futottak Varus légiói elől, ki kétezer embert szegeztetett keresztre. Testvéred folytatta vérontásait. Vérben és gyászban fogantattál. Ne folytasd a halál és pusztulás útját! Térj meg, uram, és tarts bűnbocsánatot. Míg én veled beszélek, palotádban ártatlan ember vérét ontják. Szállj magadba, király, és rettegj ez asszonytól, ki kárhozatba viszen. Éretted beszélek, javadra mondom, uram, bocsásd el ez asszonyt!... *(A meglepett, rémült néphez fordul.)* Ti pedig ne féljetek, mert köztünk jár a Szabadító. Áldott a föld, melyet lába érint! Készítsétek az Úr útját! Bűnbánat! Bűnbánat!... *(Hirtelen magasba vágja két karját, és szálas alakja a vállán lebegő bőrrel és utána úszó hajával eltűnik az úthajlatban.)*

(A nép félénken utánaódalog.

Heródiás az első pillanatokban lélegzethez is alig jut, olyan váratlanul szakadt rá a próféta kemény szava. Inogva, magánkívül kapkod a torkához, és ajka hangtalanul lebeg. Egész alakján látni azonban, hogy szörnyű lesz az ára a nyilvános gyalázatnak, melyben a próféta részesítette. Azonban gyorsan megfékezi magát, és félelmes nyugalomra kényszeríti. Csak szemei égnek, ahogyan Heródesre függesztette várakozva, hogy a király most mit cselekszik.)

HERÓDES (*Egy ideig még utánamered a prófétának. Bénultság látszik rajta. Lassan megfordul, és úgy tekint Heródiásra, mintha most látná először. Aztán a háttérben álló palotaőrség kapitányára téved a tekintete, és magához inti.)* Kapitány!

KAPITÁNY *(odaugrik)* Parancsod, uram?

HERÓDES Azt az embert bilincsekbe verve elém hozod.

KAPITÁNY Tüstént intézkedem, uram. *(Indul, hogy teljesítse a parancsot.)*

HERÓDES *(utánaszól)* Különben hagyd! *(Magába réved.)*

HERÓDIÁS *(belesikolt a király arcába)* Hogyan? Te tűröd, hogy e nyomorult tégedet, atyádat, feleségedet büntetés nélkül, nyilvánosan gyalázhassa? Te futni engeded?

HERÓDES *(kísérteties nyugalommal válaszol)* Azt hiszed, hogy ő ember?

HERÓDIÁS Te... te... hiszel benne? Mi történt veled?

HERÓDES Nem tudom... Én azt hiszem, hogy ő nem ember, hanem a Végzet maga, vagy... Nem tudom... Mintha más világból való volna. Érzékek fölötti jelenség. Te nem így vagy vele, asszonyom?... Lehet,

hogy mégis Sirachnak van igaza... Láttad, milyen volt? Milyen hatalmas! Milyen bátor! Az a szikár, felnyúló, mégis izmos test, a szigorú, kőből metszett éles arc, lángoló szemek... Mintha maga a vihar volna, mellyel nem lehet szembeszállani. Semmi ki nem fárasztja, semmi le nem csitítja, verejték meg nem gyalázza homlokát. Ellenállhatatlan. A Pusztában Kiáltó Szó. Mintha hegyről hegyre lépne. Én hiszem, hogy küldetése van, és azt be kell töltenie. És érdekes, hogy nem bánt, amit mondott. Nem tudok haragudni érte. Lehet, hogy megbabonázott. Különös... Különös... Beszélnem kell Sirachhal. Hívjátok Sirachot! Moises!...

MOISES *(nyugodtan egy lépést tesz a király felé)* Bocsáss meg, uram, de még nem volt alkalmam jelenteni: Barátod, Sirach, a kitűnő heródiánus alighogy távozott körödből, szállásán megölte magát. Senki nem sejti okát, hogy miért tette. Bizonyára megtébolyult. Mélyen meg vagyok döbbenve. Egy ilyen gazdag, virágzó ifjú, ki orcád fényében élhetett!...

(Heródiás halálsápadtan felsikolt a hír hallatára.)

HERÓDES *(Maga is megrendülten hallgatja a jelentést, és hirtelen harag sötétíti el arcát. Fenyegetően, lesújtóan kéri számon a Halál Kezét.)* Ezt te cselekedted! Hogy merted?...

MOISES *(most nem a keze hátához beszél, mint szokása, hanem borzongató hidegvérrel szembenéz urával)* A te parancsodra, uram!

(Heródes lassan lehajtja fejét.

A próféta hangja valahonnan a messziségből még egyszer felharsan a környéket betöltő hatalommal és zengéssel, mintha az emberiséget akarná felébreszteni.)

TARTALOM

A Próféta (1949) 5

A Megfeszített (1948) 71

Új haza (1939) 155

Júlia szép leány (1933) 253

Jézusfaragó ember (1937) 285

A per (1944) 341

Fonó a székelyeknél (1951) 351

A KÉK MADÁRTÓL AZ EVANGÉLIUMIG *(Lakatos Mihály)* 391